

erőlködés; az idegen díszítésekkel soha sem leszünk képesek egyéniségünknek megfelelő munkát végezni. Legjobb esetben a külföld rossz utánzata lesz művünk s az egyéni önálló gondolkozás hiánya mindig meglátszik a magyar jellegnek meg nem felelő nyomtatványok díszítésén.

Ha ezt belátják accidens-szedőink, kerülni fogják a külföldi mintákat, nem halmoznak össze annyi idegen jellegű díszítéseket magyar nyomtatványokra s ezzel elősegítvén a magyar díszítések kultiválását, egyúttal felszabadíthatják önnönmagukat az idegen befolyás alól. Szegénységünk az oka, hogy szedőink az idegen befolyásnak rabjai, de ez alól szabadulniok kell, ha nem akarnak a külföldi termékeknek csak rossz utánzói maradni. Higyjék el, hogy a mit ma művelnek, az sem a »szabad stíl«-, sem más stílnak meg nem felel.

Ha magyar szakirodalmat és stílt akarunk fejleszteni, első sorban szerezzünk hozzá anyagot és az ezt feldolgozó erő magától fog fejlődni.

Magyar stílus a magyar nyomdászatban

— Kosovitz Rezső —

II.

A cikkem élére irt czimből sokan azt fogják következtetni, hogy ez alkalommal arról szándékozom írni, a mi nincs. És a kik azt következtetik, nagyon helyesen gondolkoznak, mert — bármennyire hímezünk-hámozzunk is — magyar stílus a magyar nyomdászatban nincs.

Sajnálatos tény ugyan, ámde való igaz, hogy nem csupán jelenleg nincsen, hanem a letűnt évszázadokból ránk maradt hazai nyomtatványokban sem akadunk nyomára.

A Mátyás király korabeli nyomtatványokban, a világszerte bámulat tárgyát képező és annyiszor emlegetett »Corvinák« sem a magyar stílus dicsőségét hirdetik, mert azokat a remek kivitelű címlapokat és gyönyörű inicziálékat is idegen művészet emlőjén nevelkedett idegen ajkú művészek készítették.

Tiszta magyar motivumok és magyaros típusokra akadunk ugyan a régebbi hazai nyomtatványokban, de ezek is csak egyes kifejező részei a magyar stílusnak.

Jelenleg még ezekkel a motivumokkal sem dicsekedhetünk. Napjainkban merőben idegen mintákból táplálkozunk alkotó tehetségünk, idegen mintákat használunk, szóval idegen oltáron áldozunk a magyar nyomdászatnak. Különösen a nagy Németországból beözönlő minták kapósak nálunk.

Fájdalom, miként a hazában sok más történik, szakasztott úgy mi is a németek után kullogunk, kétségtelenül attól tartva, hogy ha esetleg eltérnénk az immár megszokott mintáktól s netalán némi magyaros mázt adnánk külső megjelenésünknek, valóságos bünt követnénk el a dicső német sablonok és minták iránt, a melyeket egyébiránt már annyira elkoptattunk és oly igen megúntunk.

Nyomtatványaink teljes híjával vannak a magyaros jellegnek. Más nemzetbeli betűket használunk, idegen motivumokkal díszítünk és külföldi körzetekkel kerítjük be és ékesítjük föl nyomtatványainkat. Nem

látunk semmiféle hazai újítást avagy eltérést a külföldi mintáktól; csak merő utánczást, lélekölő másolást tapasztalunk mindenütt.

Igaz ugyan, hogy ez nem is képzelhető másképen, mikor ugyanazokat a betűfajtákat használjuk, ugyanazokat a körzeteket alkalmazzuk és ugyanazokkal a motívumokkal díszítünk.

A külföldi motívumok jobbadán németalföldi csendélet-képeket, ó-német vagy lovagkorbéli alakokat, meg röpködő madarakat és nyíló virágokat, apró leveleket ábrázolnak. A változatosság kedvéért elvétve mitológiai fejek és görög női alakok is akadnak.

S itt-ott amerikai motívumokra is bukkanunk, a melyek nem annyira eredetiségöknél fogva keltenek figyelmet, mint inkább szokatlan, különös voltukkal tünnek föl.

Csak magyar motívumokat nem lelünk sehol sem a magyar nyomdászatban. Pedig mennyire szükségünk van ama sajátos nemzeti vonásaink megörökítésére, a melyek első pillantásra feltüntetnék a magyaros jelleget!

A németalföldi csendélet-képek helyett a magyar történelem fontosabb és ismertebb jeleneteit elevenítenők meg; a meztelen apró amorettek helyébe a magyar kisvárosi vagy falusi élet sajátos eseményeit föltüntető motívumokat tennők; a mitológiai és ó-német fejek helyett nemzeti királyaink s szabadsághőseink fejét használnók; a görög női alakok helyett pedig töről metszett magyar alakok jelennének meg: díszmagyarba öltözött főurak és hölgyek, magyar parasztok borjúsájú inggel, menyecskék bokorugró szoknyával és a valódi népszínművekből annyira ismerős, tősgyökeres alakjaink. Tulipántos ládáink

és szüzeink czifrázatai szintén gazdag kincsét szolgáltatnák a sajátos nemzeti motivumoknak betűmetszőink számára.

Kétségbevonhatatlan tény, hogy a magyar motivumok elterjedését nálunk gátlóan akadályozza az a körülmény, a mely egyébiránt oly föltűnő módon jellemez bennünket magyarokat: hogy tudniillik nem tudjuk elegendőképpen méltatni, helyesebben megbecsülni nemzeti motivumainkat.

Legnagyobb baj pedig az, hogy nálunk még nincs meg a kellő érzék a magyar motivumokhoz való ragaszkodás iránt.

Nekünk parasztos meg izléstelen az, a mi nemzeti, a mi sajátosan magyaros jelleggel bír. Mikor nemzeti színű nyomtatvány kerül szemünk elé, azt mondjuk rá, hogy vidékies izlés, elmaradás a haladó kortól. Szóval nem tudunk melegen lelkesedni nemzeti színeinkért és nem vagyunk képesek forró vágyakozást érezni nemzeti sajátságaink képben való feltüntetése és hűséges megőrzése iránt. Hanem a helyett fáradhatatlanul azon igyekszünk, hogy kivetközzünk magyar voltunkból s megszabaduljunk mindattól, a miben eltérünk avagy nem hasonlítunk a külföldi mintákhoz. S mindinkább nemzetközi iparkodunk lenni, közeledni a művelt nyugathoz, különösen a németekhez — még a kicsiségekben is.

Itt az ideje, hogy végre a magunk lábára álljunk és megteremtsük a *magyar stílust a magyar nyomdászatban*: magyaros jellegű betűfajták, körzetek és motivumok metszésével és nyomtatványainkban való gyakori föltüntetésével.

